

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบประชาชนมีส่วนร่วม
ของเทศบาลตำบลป่าตันนาครี อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
Guidelines for Development the Cultural Tourism of People
Participation: A Case Study in Patunnakrue Municipality Meatha
District, Lampang Province

ชัยนันท์ ธรรม ขาวงาม¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง ต่อแหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในพื้นที่เทศบาลตำบลป่าตันนาครี 2) สำรวจการรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการ ความคาดหวัง การจัดแหล่งท่องเที่ยว 3) การจัดทำแผนกลยุทธ์ 4) ประเมินผลการมีส่วนร่วม ประชากรคือประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลป่าตันนาครี จำนวน 8,432 คน คิดเป็นกลุ่มตัวอย่าง 355 คน รวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่าง 46 คน เพื่อสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์จำแนกหมวดหมู่ พบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นหญิง สถานภาพโสด อายุระหว่าง 41-50 ปีมากที่สุด ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-25,000 บาท ผลการสำรวจ และการสังเกต การสนทนากลุ่มคณะผู้บริหารตัวแทน ต้องการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

2. การรับรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการ ความคาดหวัง การจัดแหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมและความจำเป็นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เตรียมการเพื่อการท่องเที่ยวปัญหา/อุปสรรค คือ งบประมาณจากภาครัฐ การประชาสัมพันธ์และการคมนาคม ไม่สะดวก ข้อเสนอแนะคือพัฒนาสถานที่ การจัดเส้นทางท่องเที่ยวให้ชัดเจน

3. การจัดทำแผนกลยุทธ์ จากการมีส่วนร่วม ประสานความร่วมมือการทำงานของผู้บริหาร ประชาชน องค์กร นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการ 1) กำหนดเครื่องมือ 2) กำหนดขีดความสามารถ 3) กำหนดที่ต้องพัฒนา ผลที่ได้จากการทำแผน คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด แนวทางพัฒนาได้ 3 กลยุทธ์ 1: สร้างเครือข่ายความร่วมมือ 1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกลุ่มต่างๆ 2) ระบุบทบาทหน้าที่ 3) การตัดสินใจ และ 4) การดำเนินงาน 2: วางแผนวิสัยทัศน์ร่วม วัตถุประสงค์ นโยบาย งบประมาณ เครื่องมือประเมินผล 3: ทบทวนวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ แนวทางพัฒนา และอภิปรายสรุป

¹ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา, E-mail: thornk250@gmail.com

4. ผลการประเมิน การมีส่วนร่วมนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ แนวทางพัฒนา การท่องเที่ยว
 1) กำหนดเครื่องมือวัดพัฒนา 2) กำหนดขีดความสามารถรองรับการท่องเที่ยว 3) กำหนดสิ่งที่ต้องพัฒนา 4) การพัฒนาสภาพทั่วไป 5) การพัฒนาระบบการตลาด

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนาท่องเที่ยว, การวางแผนกลยุทธ์, การมีส่วนร่วม

Abstract

The purposes of this research were to; 1) study the real situation; analyze vulnerabilities, strengths weakness, opportunities and threats to study cultural tourism in the area of Patun Nakhrua. 2) explore tourism resources, travel demand, expectations, travel arrangements. 3) strategic Planning. 4) evaluation of participation. The population was 8,432 people in Patun Nakhrua Municipality, representing a sample of 355 people. The data were collected using statistical questionnaires using percentage, mean and standard deviation. A sample group of 46 people were used for the interview group and data were analyzed and categorized; the findings showed that:

1. The respondents are single female, aged between 41 - 50 years. Estimate salary 20,001 - 25,000 Baht, survey results and observations discussion group management representatives want to be a tourist.

2. Awareness of tourism resources. Expectations. The culture and the need to promote tourism. Prepare for travel Problem / Obstacle is government budget. Public relations and transportation are not easy. Suggestion is to develop a clear tourism route.

3. Of participation collaborate the work of executives, people, organizations and tourists. Entrepreneurs, experts, relevant agencies have implemented 1) Define tools. 2) Define capabilities. The results of the plan are vision, mission, goals, indicators, development strategies, 3 strategies. 1: Create a network of cooperation 1) Create a network of cooperation groups. 2) Identify roles and responsibilities. 3) Decisions and 4) Implementation. 2: Joint Vision Planning, Policy Objectives, Budgeting Tools, Evaluations 3: Revise Vision, Plan, Project, Development, and Discussion.

4. The results of the evaluation of the participation in the implementation of the strategic plan into action. 1) Develop measuring instruments for development.

- 2) Determine the capacity for tourism. 3) Determine what needs to be developed.
- 4) Develop the general condition. 5) Develop a marketing system.

Keywords: Guidelines for Development the Tourism, Strategic Planning, Participation

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทยและมีบทบาทสำคัญในการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการในเรียนรู้ด้วยการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อาศัยของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวของระบบเครือข่ายการสื่อสาร ความก้าวหน้าเทคโนโลยีด้านการคมนาคมการแข่งขันประเทศต่างๆ เพื่อเป็น แปรนด์ของยุคโลกาภิวัตน์ (Global Brand) ล้วนส่งเสริมให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก สำหรับในประเทศไทยถือเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง กระตุ้นภาคการผลิต มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งยังมีส่วนช่วยสนับสนุนฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี พัฒนาสาธารณูปโภค รวมถึงการอพยพเข้าสู่เมือง (World Tourism Organization, 2004) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นจึงเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสนใจผลักดันและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในทิศทางที่พึงประสงค์ตามรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (นิศา ชัชกุล, 2550) (Haugland et al, 2011)

ในพื้นที่เทศบาลตำบลปาดันนาคร้ว ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นธรรมชาติ ความเป็นท้องถิ่นดั้งเดิม เป็นธรรมชาติ ความสวยงามทางด้านวัฒนธรรมของล้านนากำลังถูกเล้าก้นปากต่อปากทำให้ปัจจุบันกลายเป็นเมืองที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเมืองหนึ่งของภาคเหนือ แหล่งท่องเที่ยวให้ผู้สนใจได้ท่องเที่ยวมากมาย ทั้งสถานที่ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี แหล่งอารยธรรม โบราณโดยเฉพาะวัดเก่าแก่มิให้เห็นที่น่าสนใจของอำเภอแม่ทะในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปาดันนาคร้ว ได้แก่ วัดป่าต้นหลวง ตำบลปาดัน ตำบลแม่ทะ จังหวัดลำปาง ที่สร้างขึ้นสมัยเจ้าแม่จามเทวี มีโบราณวัตถุโบราณสถานอันล้ำค่ามากมายโดยเฉพาะพระพุทธรูปเจ้าไม้แก่นจันทร์ชุ่มประตู่โขง แผ่นศิลาจารึก พระธาตุและภาพไม้แกะสลักโบราณ ตั้งอยู่ที่บ้านปาดันส่วนบนประตู่ไม้แกะสลักโบราณในวัดป่าต้นหลวงที่มีความประณีตงดงาม หาดูยาก นอกจากนี้โบราณสถานอันล้ำค่า พระพุทธรูปไม้แก่นจันทร์ ประดิษฐานมณฑปปราสาท ณ วัดป่าต้นหลวง ตำบลปาดัน เป็นพระพุทธรูปที่เก่าแก่ มีประวัติยาวนานนับพันปี และถือเป็นที่สักการบูชาของชาวแม่ทะและชาวลำปาง สร้างพร้อมกับพระวิหารหลังเก่าคล้ายๆ กับประตูเข้าพระวิหารวัดพระธาตุปางหลวง บันยอดสุดจะมีลักษณะ คล้ายกับ

พระธาตุพนม มีความสวยงามละเอียดลออมากวัดสำนักสงฆ์พระธาตุคอกพระณาน ตำบลป่าตันคอกพระณานตั้งอยู่บนแนวภูเขา (สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลป่าตันนาครีข้อมูล, 2556)

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าเทศบาลตำบลป่าตันนาครี จะมีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นธรรมชาติ ความเป็นท้องถิ่นดั้งเดิม ทั้งบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ ความสวยงามทางด้านวัฒนธรรมของล้านนากำลังถูกเล่ากันปากต่อปากทำปัจจุบันกลายเป็นเมืองที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเมืองหนึ่งของภาคเหนือ แหล่งท่องเที่ยวให้ผู้สนใจได้ท่องเที่ยวมากมาย ทั้งทาง ประวัติศาสตร์ โบราณคดีเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวของภูมิภาค แต่ ยังมีปัญหาเกิดขึ้นที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดหลายประการ ทั้งในเรื่องของความพร้อมของสถานที่ ท่องเที่ยวและสถานบริการ รวมไปถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายของภาครัฐ ซึ่งจุดนี้เองที่เป็นตัวจุดไม่ไห้แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลตำบลป่าตันนาครี ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งด้านการท่องเที่ยวได้เต็มศักยภาพดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการจัด การท่องเที่ยวภายในพื้นที่เทศบาลตำบลป่าตันนาครี เพื่อให้สามารถแข่งขันกับแหล่ง ท่องเที่ยวต่างๆ ที่อยู่รายรอบ รวมถึงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแผนยุทธศาสตร์เพื่อผลักดันให้พื้นที่ให้เป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางและเป็นที่รู้จักในภูมิภาคนี้ได้

จากสถานการณ์เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่หลายประการ ทั้งในเรื่องของความพร้อมของสถานที่ ท่องเที่ยวและสถานบริการ รวมไปถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายของภาครัฐ ซึ่งจุดนี้เองที่เป็นตัวจุดไม่ไห้แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลตำบลป่าตันนาครี ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งด้านการท่องเที่ยวได้เต็มศักยภาพ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบประชานิยมมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลป่าตันนาครี โดยความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานดังมีวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง วิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ของเทศบาลตำบลป่าตันนาครี อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
2. เพื่อสำรวจการรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการ ความคาดหวัง การจัดแหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ป่าตันนาครี อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
3. เพื่อการจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสู่การปฏิบัติในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลป่าตันนาครี อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
4. เพื่อประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลป่าตันนาครี อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นการรับรู้ต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลป่าตันนาครี ด้าน 1) ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อม 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการ ความคาดหวัง 3) การจัดทำแผนกลยุทธ์บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4) การมีส่วนร่วมในการทำแผนกลยุทธ์ แตกต่างกัน

2. ประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็น การรับรู้ต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลป่าตันนาครี ด้าน 1) ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อม 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการ ความคาดหวัง 3) การจัดทำแผนกลยุทธ์บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4) การมีส่วนร่วมในการทำแผนกลยุทธ์ แตกต่างกัน

3. ประชาชนที่มีการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็น การรับรู้ต่อ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลป่าตันนาครี ด้าน 1) ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อม 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการ ความคาดหวัง 3) การจัดทำแผนกลยุทธ์บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4) การมีส่วนร่วมในการทำแผนกลยุทธ์ แตกต่างกัน

4. ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็น การรับรู้ต่อ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลป่าตันนาครี ด้าน 1) ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อม 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการ ความคาดหวัง 3) การจัดทำแผนกลยุทธ์บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4) การมีส่วนร่วมในการทำแผนกลยุทธ์ แตกต่างกัน

5. ประชาชนที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็น การรับรู้ต่อ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลป่าตันนาครี ด้าน 1) ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อม 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการ ความคาดหวัง 3) การจัดทำแผนกลยุทธ์บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4) การมีส่วนร่วมในการทำแผนกลยุทธ์ แตกต่างกัน

6. ประชาชนที่มี ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนที่ต่างกัน มีความคิดเห็น การรับรู้ต่อ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลป่าตันนาครี ด้าน 1) ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อม 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการ ความคาดหวัง 3) การจัดทำแผนกลยุทธ์บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4) การมีส่วนร่วมในการทำแผนกลยุทธ์ แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

เนื้อหาในการวิจัย คือ 1) สภาพที่เป็นจริง การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค และการสำรวจ การรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการ ความคาดหวัง การจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ 2) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์สู่ การปฏิบัติในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ 3) นวัตกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งเสริมในการบริหาร

จัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่4) ประเมินผลการมีส่วนร่วมในการนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติในการบริหารพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

พื้นที่วิจัย พื้นที่ทำการวิจัย เทศบาลตำบลป่าต้นนาคร้าว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นลักษณะเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประเภทการสืบทอดทางวัฒนธรรม ที่ดำเนินการโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมเป็นหลัก รวมถึงแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความแปลกแตกต่างไปจากวัฒนธรรมเดิมของตนเอง ทั้งในเรื่องของวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้คน ตลอดจนสถานที่แหล่งโบราณสถาน ประวัติศาสตร์ ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และศิลปะแขนงต่างๆ (วรศักดิ์ เหลืองสุวรรณ, 2553 และรสิกา อังกร, 2553: 48)

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 6 ด้าน 1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ 2) โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์ 3)งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม 4) ศิลปะหัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก 5) ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา 6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ 7) ภาษาและวรรณกรรม 8) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร 9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่างๆ (วีระพล ทองมา และคณะ, 2554: 15-18)

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม Mill, R. & Morrison, A. M. (1992) กล่าวถึงการพัฒนาสำเร็จต้องพัฒนา 3 ด้าน 1) สิ่งดึงดูดใจ จากการท่องเที่ยว (Attractions) 2) ความสำราญจากแหล่งท่องเที่ยว (Amenities)มี 2 ประเภท (1) ปัจจัยพื้นฐาน การคมนาคม (2) สิ่งอำนวยความสะดวก 3) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) (1) ความเพียงพอต่อความต้องการนักท่องเที่ยว (2) ความสะดวกสบายซึ่งสุภาพร วรพล (2546) กล่าวถึงการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม 1) ผู้มีอำนาจหน้าที่คือประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น 2) ต้องทำความเข้าใจกับชุมชนการให้ความร่วมมือในการจัดการร่วมกัน 3) นักท่องเที่ยว ควรได้รับข้อมูลแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมก่อน 4) การพัฒนาชุมชนด้านจิตสำนึกให้ความรู้ด้านต่างๆ 5) สิ่งที่จะนำไปปฏิบัติต่อการท่องเที่ยวต้องผ่านการยอมรับจากชุมชนท้องถิ่นก่อน

การวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) เป็นกระบวนการตัดสินใจกำหนดทิศทางในอนาคตบนพื้นฐานข้อมูลที่รอบด้านต้องการให้เกิดศักยภาพขีดความสามารถองค์กรการเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมต่างๆ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม แนวทางที่จะบรรลุสภาพการณ์ในอนาคตต้องเป็นระบบ แนวทางที่กำหนดเป็นขั้นเป็นตอน มี 3 1) องค์กรกำลังจะก้าวไปทางไหน (Where are you going?) 2) สภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร (What is the environment?) 3) องค์กรจะไปถึงจุดหมายได้อย่างไร (How do you get there?) (ชัยนันท์ธรรณ ขาวงาม, 2556: 142-148)

กฎของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ คือ 1) การแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ว่าต้องทำอะไรบ้าง 2) ปรับองค์การสอดคล้องกับกลยุทธ์ บทบาทหน้าที่ความรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน 3) ทำให้กลยุทธ์เป็นเสมือนงานประจำวันทุกคน สนับสนุนความสำเร็จของกลยุทธ์ 4) ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้วยภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง (ชัยนันทิธรณ์ ขาวงาม, 2556: 142-148) (David, F. R., 1995) (Certo & Peter, 1991)

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ 1. สร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนา 1) ประสานความร่วมมือการทำงาน 2) การวางแผนร่วมกัน 3) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน 2. สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน กลุ่มต่างๆ 1) ประสานความร่วมมือกลุ่มต่างๆ (1) ผู้บริหารในท้องถิ่น (2) ประชาชน (3) ผู้ประกอบการ (4) หน่วยงาน (5) นักท่องเที่ยว 2) ชุมชนใกล้เคียง 3) นอกพื้นที่ 4) ผู้เชี่ยวชาญ 5) หน่วยงานเกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

วิจัยครั้งนี้ ประชากรจำนวน 8,432 คน สุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ใช้แนวคิดการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane และความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง 355 คน ความน่าจะเป็น (Probability sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) สำหรับตอบแบบสอบถาม และเลือกบุคคลกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้นำชุมชน 12 หมู่บ้าน ละ 3 คน จำนวน 36 คน ผู้บริหาร 10 คน รวม 46 คน สำหรับการจัดกลุ่มสนทนา (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2554:100)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือในการศึกษา ดังนี้ 1) ใช้แบบสอบถาม สำนวสสภาพปัจจุบัน ปัญหา สำนวสการรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการ ความคาดหวัง การจัดแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดประชุมกลุ่มสนทนา สภาพปัจจุบัน ปัญหา การวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม 3) การจัดประชุมกลุ่มในการวางแผนกลยุทธ์ 4) สำนวสความคิดเห็นการจัดประชุมกลุ่มสนทนา เป็นการตรวจสอบประเมินจากการมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์การบันทึก ผลการประชุมกลุ่มย่อย การตรวจสอบแบบสามเส้ายืนยันข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการจำแนก ข้อมูลที่รวบรวมได้ จัดเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ การบรรยายผลสะท้อนกลับ มีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามมาแปลงข้อมูลเป็นรหัสตัวเลขและบันทึกลงในสื่อนคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการ ความคาดหวัง และการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค แนวทางการนำแผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ โดยการจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แนวคิด ประสพการณ์การถอดบทเรียนจากการสนทนากลุ่ม เขียนรายงานเชิงพรรณนา และการใช้สถิติพื้นฐาน ร้อยละความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นใช้สถิติพื้นฐาน ร้อยละ และความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินการมีส่วนร่วมการทำแผนกลยุทธ์สู่การบริหารจัดการ การนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติ ปัญหาอุปสรรค การนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติและแนวทางการบริหารการพัฒนา เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกจัดหมวดหมู่แล้วสรุปจัดเป็นหมวดหมู่เดียวกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพโสดมีสถานภาพสมรส อายุระหว่าง 41 - 50 ปี ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-25,000 บาท สำรวจพื้นที่ การสังเกต สนทนากลุ่มคณะผู้บริหารของเทศบาล และตัวแทนชุมชนประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการที่จะให้พื้นที่และตำบลใกล้เคียงได้จัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

2. ผลการสำรวจการรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการความคาดหวัง การจัดแหล่งท่องเที่ยว แบ่งเป็น 5 ส่วน 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม ได้รับคืน จำนวน 355 ราย 2) การรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการความคาดหวังการจัดแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ 3) ความต้องการความจำเป็นในการท่องเที่ยว พบว่ามีความต้องการ ความจำเป็นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ 4) ความคาดหวัง ที่เตรียมสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวความคาดหวัง การเตรียมพื้นที่เพื่อนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ภายนอกแหล่งท่องเที่ยว ใช้ทฤษฎีระบบในการวิเคราะห์เชิงสถานการณ์ ปัจจัยต่างๆ ที่มีอยู่ มีแนวทางพัฒนาภายใต้บริบท ร่วมกับการวิเคราะห์ ด้วยการ SWOT Analysis การสำรวจพื้นที่ การสนทนากลุ่มคณะผู้บริหารและตัวแทนชุมชนมีความต้องการที่จะให้พื้นที่ของตำบลป่าตันและตำบลใกล้เคียงได้จัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว การชี้แจงแนะนำสถานที่ที่น่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะหลายมิติ และ 5) ข้อเสนอแนะเป็น 2 ด้าน (5.1) ความต้องการด้านต่างๆ (1) ให้เจ้าของพื้นที่พัฒนาดูแลสถานที่ของตนให้น่าเที่ยว (2) ต้องการจัดเส้นทางท่องเที่ยวให้ชัดเจน (3) จัดงานสงกรานต์เจ้าแม่แก่นจันทน์ให้ยิ่งใหญ่ (5.2) ด้านปัญหา/อุปสรรค (1) ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ (2) ขาดการประชาสัมพันธ์

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสู่การปฏิบัติในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คือ 1) การประสานความร่วมมือของกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ (1) ผู้บริหารในท้องถิ่น

(2) ชาวบ้าน/ประชาชนในพื้นที่ (3) ผู้ประกอบการ (4) หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องในชุมชน (5) นักท่องเที่ยว 2) ชุมชนใกล้เคียง 3) ผู้ประกอบการนอกพื้นที่ 4) ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ 5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนา (5.1) ประสานความร่วมมือในการทำงาน (5.2) การวางแผนร่วมกัน (5.3) การติดตามประเมินผล และการกำหนดเครื่องมือในการจัดการพัฒนา 1) เครื่องมือการพัฒนา 2) ชัดความสามารถรองรับการท่องเที่ยว 3) สิ่งที่ต้องพัฒนา 4) การพัฒนาสภาพทั่วไป 5) การพัฒนาระบบการตลาด จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) เป็นวงจร 3 วงจร 1) วงจรการวางแผน 2) วงจรการปฏิบัติและสังเกต 3) วงจรสะท้อนการปฏิบัติ ดังนี้คือ

1) วงจรการวางแผน ใช้วิธีการสนทนา กลุ่มการระดมสมอง และกระบวนการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) ผลที่ได้จาก การวางแผน จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การระดมพลังสมองและอภิปราย ผลการวิเคราะห์ SWOT และผลสะท้อนการปฏิบัติ ได้มีกิจกรรมคือ

(1) การกำหนดวิสัยทัศน์ มีพันธกิจ มีเป้าประสงค์ มีการกำหนดตัวชี้วัดเป้าประสงค์ มีกลยุทธ์ มีแนวทางทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

(2) การสร้างกลยุทธ์ทางเลือกการท่องเที่ยว ได้ดังนี้ คือ

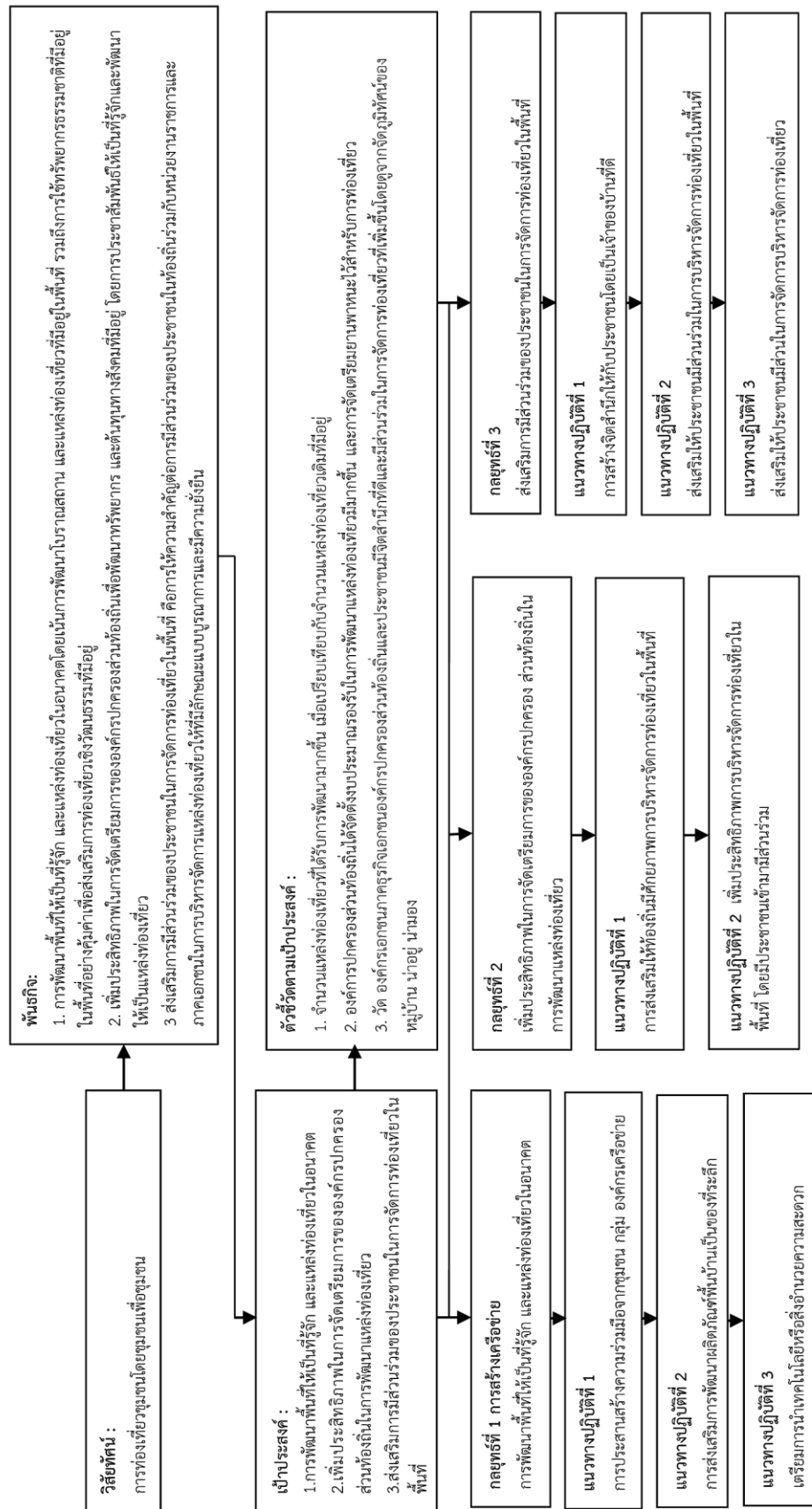
กลยุทธ์ที่ 1: การสร้างเครือข่ายความร่วมมือส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่มีส่วนร่วม การพัฒนาการท่องเที่ยว ครอบคลุม 4 ประเด็น (2.1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรและกลุ่มคนต่างๆ การตัดสินใจกำหนดนโยบาย การวางแผน การตลาด องค์กรกลุ่มคนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (2.2) ระบุอย่างชัดเจนว่าองค์กร กลุ่มคนแต่ละกลุ่ม มีหน้าที่ บทบาท ขอบเขตการจัดการระดับใด (2.3) ตัดสินใจร่วมกันว่าจะใช้มรดกทางวัฒนธรรมชุมชน (2.4) องค์กรกลุ่มคนทุกฝ่ายต้องสนใจ

กลยุทธ์ที่ 2: การวางแผน การให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการวางแผน ชักชวนหน่วยงานและกลุ่มคนภายนอกพื้นที่ได้เข้ามา มีบทบาท แผนที่ได้ต้องชัดเจนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มสามารถปฏิบัติตามได้ในทิศทางเดียวกัน คือ วิสัยทัศน์ของชุมชน วัตถุประสงค์ของแผน

กลยุทธ์ที่ 3: การกำหนดเครื่องมือพัฒนาท่องเที่ยวมีส่วนร่วมการวางแผนดำเนินงาน ตามแผน ติดตามผลการดำเนินงานสอดคล้องกับความต้องการทุกกลุ่ม วัตถุประสงค์ นโยบายแผน การท่องเที่ยว

2) การปฏิบัติและการสังเกต ที่ประชุมดำเนินการทบทวนวิสัยทัศน์ กำหนดประเด็น ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยว สมาชิกในที่ประชุมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ระดมสมอง อภิปราย สรุปกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ของการบริหารได้แผนงานโครงการฯ แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเทศบาล ตำบล คือ วิสัยทัศน์ การท่องเที่ยวชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชน ตามแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลปาดันนาคร้าว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

แผนภาพที่ 1 แผนยุทธศาสตร์แนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลปาดันนาคร้าว

3) การสะท้อนการปฏิบัติ สมาชิกในที่ประชุมได้ทบทวนวิสัยทัศน์ ยอมรับผลการสร้างกลยุทธ์ทางเลือกที่มี วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กำหนดแผนงานโครงการภายใต้ที่เหมาะสม การดำเนินงานมีส่วนร่วมในการนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบประชานิยมมีส่วนร่วม

ตอนที่ 4 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติพบว่า คณะกรรมการชุมชน/ผู้นำชุมชนได้มีการทบทวนวิสัยทัศน์ แผนงานโครงการการนำสู่การปฏิบัติส่วนใหญ่การนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติมีการกำหนดเครื่องมือในการจัดการพัฒนา 1) กำหนดเครื่องมือวัดประสิทธิภาพประสิทธิผลการพัฒนา 2) การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว 3) การกำหนดสิ่งที่ต้องพัฒนา 4) การพัฒนาสภาพทั่วไป 5) การพัฒนาระบบการตลาด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ สภาพที่เป็นจริง จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกแหล่งท่องเที่ยวมีจุดแข็ง คือ 1) มีเอกลักษณ์ สัญลักษณ์และ บางแห่งอยู่ในคำขวัญของอำเภอแม่ทะ คือ มีลำน้ำจางหล่อเลี้ยงเศรษฐกิจ มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์พระไม้แก่นจันทน์มีสินแร่สำคัญถ่านหินดินขาว อาชีพยืนยาวงานและผลิตภัณฑ์การแกะสลัก และมีถ้ำพระสบาย 2) เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สำคัญอำเภอแม่ทะ 3) มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตใจ สอดคล้องกับ พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล (2553) ได้พบว่า มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวมอญด้านประวัติศาสตร์ ด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่ วัดมอญ เตาโอ่งอ่างเครื่องปั้นดินเผา ตุ่มสามโคก ด้านประเพณี เทศกาล คืองานแห่เสาหงส์ธงตะขาบ และวิถีชีวิตของชุมชน แต่ก็มีจุดอ่อนเหมือนกันคือ บางแห่งอยู่ไกลจากตัวเมือง ทำให้ต้องใช้เวลาในการเดินทาง สำหรับโอกาส มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนในการท่องเที่ยว คนไทยสนใจและใส่ใจกับศิลปะ วัฒนธรรมมากขึ้น รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้คนไทยท่องเที่ยวภายในประเทศ มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย จังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดที่มีทำเลเหมาะสม การเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ สอดคล้องกับ วีระพล ทองมา (2554) ได้พบว่า การบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวของทุกชุมชนสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกัน และแนวโน้มของนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวชนเผ่าเพิ่มขึ้น ส่วนอุปสรรค มีผู้ประกอบการยังไม่กล้ามาลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่การจัดเตรียมความพร้อมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ ยังล่าช้า ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชน ยังไม่กล้ามาลงทุน สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้นักท่องเที่ยวยังไม่ค่อยสนใจเรื่องการท่องเที่ยวมากขาดการเชื่อมต่อเส้นทางท่องเที่ยว จากแหล่งท่องเที่ยวภายนอก สอดคล้องกับพนิตสุภา ธรรมประมวล และคณะ (2553) พบว่า กลยุทธ์และแผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ปัจจัยภายในและภายนอก ได้แก่ 1) จุดแข็ง (1) เป็นสัญลักษณ์และบางแห่งอยู่ในคำขวัญจังหวัด (2) เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ 2) จุดอ่อน (1) บางแห่งอยู่ไกลจากตัวเมือง ทำให้ต้องใช้เวลาในการเดินทาง (2) ขาดบุคลากรที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว 3) โอกาส (1) หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว (2) คนไทยสนใจกับศิลปวัฒนธรรม มากขึ้น 4) อุปสรรค (1) ผู้ประกอบการหวังผลประโยชน์จากนักท่องเที่ยวเกินไป (2) การจัดร้านของร้านค้าบริเวณรอบๆ ขาดความเป็นระเบียบ

2. การรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการ ความคาดหวัง การจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ป่าต้นนาคร้ว ดังนี้

2.1 การรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการความคาดหวังการจัดแหล่งท่องเที่ยว พบว่า คำร้อยละการรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่ เป็นข้อมูลพื้นฐานด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประชาชนส่วนใหญ่มี การรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ พนิตสุภา ธรรมประมวล และคณะ (2553) พบว่า 1) การรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดลพบุรี นักท่องเที่ยวรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยวผ้าทอมัดหมี่โคกเจริญลายดอกพิกุลและดอกทานตะวันเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด โบราณคดีโป่งมะนาว อำเภอพัฒนานิคม นักท่องเที่ยวรับรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในระดับน้อย คือ (1) พิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้านที่วัดยาง (2) งานฝีมือเครื่องทองเหลือง มีการผลิตและจำหน่ายที่บ้านท่ากระยาง (3) วัดอัมพวันเป็นศูนย์วัฒนธรรมของชาวไทยรามัญบ้าน บางขันหมาก (4) ที่ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่เป็นแหล่งเครื่องจักสานไม้ไผ่ฝีมือเยี่ยม (5) มีเทศกาลบุญบั้งไฟที่อำเภอโคกเจริญในช่วงกลางเดือน 6 ของทุกปี

2.2 ความต้องการและความจำเป็นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ พบว่า คำร้อยละในสิ่งที่มีความต้องการและความจำเป็นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว มีความจำเป็นในพื้นที่เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ คิดว่ายังไม่มีมีความจำเป็น สอดคล้องกับ ชิชนุชา ปานศิริ (2551) ที่พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับน้อย

2.3 ความคาดหวัง ที่เตรียมสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว พบว่า คำร้อยละความคาดหวังที่เตรียมสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นข้อมูลของประชาชนที่มีความคาดหวังที่เตรียมสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ป่าต้นนาคร้ว ส่วนใหญ่ คิดว่ายังไม่มีหรือไม่แน่ใจ จากการสนทนากลุ่มคาดหวังให้พื้นที่ของตำบลป่าต้นและตำบลใกล้เคียงได้จัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว การชี้แจงแนะนำสถานที่ที่น่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะหลายมิติ สอดคล้องกับ พนิตสุภา ธรรมประมวล และคณะ (2553) ที่พบว่า ความคาดหวังนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรีมีความคาดหวัง ระดับมาก คือ 1) มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแสดงภูมิปัญญาชาวบ้าน 2) มีของที่ระลึก/ของฝากที่เป็นสัญลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวจำหน่าย 3) มีของที่ระลึก/ของฝากที่หาซื้อได้สะดวกในราคา ที่เป็นธรรม 4) สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก 5) มีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกประจำแหล่งท่องเที่ยว 6) มีสิ่งอำนวยความสะดวกในทุกแหล่งท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าต้นนาคร้ว โดยสรุป ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวพื้นที่ป่าต้นนาคร้ว (1) ความต้องการ อยากให้เจ้าของพื้นที่พัฒนาดูแล สถานที่ของตนให้น่าเที่ยว ต้องการจัดเส้นทางท่องเที่ยวให้ชัดเจน จัดงานสงกรานต์พระเจ้าไม้แก่นจันทน์ให้ยิ่งใหญ่ ให้สมาคมท่องเที่ยวสภาวัฒนธรรมสนับสนุนทุกด้านที่สามารถ ทำได้ ปรับพื้นที่ให้แขกที่มาท่องเที่ยวสามารถพักค้างคืนได้ เช่น Home stay รมรงค์ให้คนในพื้นที่ รู้จักและหวงแหนไว้ให้คนรุ่นหลังสืบต่อไป (2) การประสาน ขอความร่วมมือกับผู้นำและองค์กรที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและลงมือทำ

อย่างจริงจัง เน้นงานของพัฒนาชุมชนเป็นยุทธศาสตร์เร่งด่วน เรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านอื่น ตามบริบทในพื้นที่ที่มีทรัพยากรอย่างหลากหลาย (3) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาในด้านการท่องเที่ยว ในพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม และทรัพยากรที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ ดอยพระมาน บ้านป่าตัน หมู่ 5 พระเจ้าไม้แก่นจันทน์ วัดป่าตันหลวง วิหารโบราณ วัดอุโบราณ วัดนาคตหลวง หอพระไตรปิฎก และคัมภีร์ใบลาน วัดสันฐาน ชุมประตูลองช้างวัดศรีอ้วน สิ่งประดิษฐ์ ไม้ฉลุ บ้านห้วยผาย (ครัวเรือน) แกะสลักบ้านหลุก กระเป๋านั่งเย็บ มีสิ่งที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ ดอยพระมาน (4) การประชาสัมพันธ์ ถึงสิ่งดีๆ ที่มีอยู่ เช่น พระเจ้าไม้แก่นจันทน์ วิหารโบราณวัดอุโบราณ วัดนาคตหลวง หอพระไตรปิฎก-คัมภีร์ใบลาน ถ้าพระสบาย ฟาร์มเพาะเชื้อเห็ดฟาง บ้านป่าตัน บ้านสมทะ นาคตแพะ (5) การพัฒนาพื้นที่การคมนาคมไปสถานที่ท่องเที่ยวไม่สะดวก ขาดการบริหารจัดการที่ดี เช่น การจัดสถานที่ การรักษาความสะอาด การจัดอบรมให้มีมัคคุเทศก์ เพื่อการถ่ายทอด การสืบสาน อนุรักษ์ การปรับพื้นที่ในการจอดรถ (6) การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถ ในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้แสดงออก การเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเสวนา หรือเรื่องการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง หาวิธีการพัฒนาโดยการเชิญเจ้าอาวาส, ผู้รู้, นายทุก อบต., ราษฎรชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน, พัฒนาชุมชน, สมาคมแหล่งท่องเที่ยว, วัฒนธรรมอำเภอ, สมาคมหอการค้า, ผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่, เกษตรอำเภอ, เจ้าหน้าที่สาธารณสุข, สำนักงานการศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษานอกระบบโรงเรียน (กศน.) เป็นต้น (7) การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนา ปัจจุบันการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมแกนนำ การให้ความรู้แก่คนในชุมชนให้เห็นคุณค่าในสิ่งที่มีอยู่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ประโยชน์

1. มีความต้องการ อยากให้เจ้าของพื้นที่พัฒนาดูแล สถานที่ของตนให้น่าเที่ยว ต้องการจัดเส้นทางท่องเที่ยวให้ชัดเจน จัดงานสงกรานต์พระเจ้าไม้แก่นจันทน์ให้ยิ่งใหญ่ ให้สมาคมท่องเที่ยว สภาพัฒนธรรมสนับสนุนทุกด้านที่สามารถทำได้ ปรับพื้นที่ ทำพื้นที่ให้แขกที่มาท่องเที่ยว สามารถ พักค้างคืน ได้ เช่น Home stay รมรงค์ให้คนในพื้นที่ รู้จักและหวงแหนไว้ให้คนรุ่นหลังสืบต่อไป
2. การประชาสัมพันธ์ ถึงสิ่งดีๆ ที่มีอยู่ เช่น พระเจ้าไม้แก่นจันทน์ วิหารโบราณ-วัดอุโบราณ วัดนาคตหลวง หอพระไตรปิฎก-คัมภีร์ใบลาน วัดสันฐาน ชุมประตูลอง (ช้าง)

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์และการวางแผน การดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดลำปาง
2. ควรทำวิจัยในเชิงการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมครบวงจรในจังหวัดลำปางแบบประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วม

3. ควรทำวิจัยกลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบผสมผสานกิจกรรมในพื้นที่ของจังหวัดลำปาง

บรรณานุกรม

- กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และ ศรีนยา แสงลี้มสุวรรณ. (2555). การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยบูรพา
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2548). ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ชัยนันทธรณ์ ขาวงาม. (2556). การบริหารเชิงกลยุทธ์. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ชิษณุชา ปานศิริ. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา เขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิศา ชัชกุล. (2550). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนิตสุภา ธรรมประมวล และ กาสัก เตชะขันหมาก. (2553). กลยุทธ์และแผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมชุมชนในจังหวัดลพบุรี, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. (2553). การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ชวามอญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี. ปริญญาโท วิทยาศาสตร์-มหาบัณฑิต สาขาการวางแผนและการจัดการ การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการท่องเที่ยวแนวทางในการบูรณาการ 2554. (2554). (6 กรกฎาคม).
- ราชกิจจานุเบกษา 17 มิถุนายน 2554 หน้า 23 เล่ม 128 ตอนพิเศษ 67ง.
- รสิกา อังกูร. (2548). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรศักดิ์ เหลืองสุวรรณ และ รสิกา อังกูร. (2553). กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นและการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ. เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (หน่วยที่ 9-15) มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วีระพล ทองมา, วินิตรา สีสะพัฒนา และ นวนจันทร์ ทองมา. (2554). ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อประชาชน ในพื้นที่ ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- วีระพล ทองมา. (2554). **กลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นที่สูงใน จังหวัด เชียงใหม่**. เชียงใหม่: คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลป่าต้นนาคร้วข้อมูล. (2556). **รายงานประจำปีเทศบาลตำบล ป่าต้นนาคร้ว**. สำนักงานเทศบาลตำบลป่าต้นนาคร้ว.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (254). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่12. กรุงเทพฯ: สาม ลดา.
- สุภาพร วรพล. (2546). วัด: แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปกรรม. **จุลสารการท่องเที่ยว**, 22.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2556). **ประวัติ อพท.** (2556). (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.dasta.or.th> สืบค้น 12 พฤษภาคม 2559.
- Bigne, J. E., Sanchez, M. I., & Sanchez, J. (2001). **Tourism image, evaluation variables and after Purchase behavior: Inter-relationship**. *Tourism Management*, 22(6), 607-616.
- Certo & Peter. (1991). **Strategic Management: Concepts and Applications**. Singapore: McGraw- Hill Inc
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1981). **Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- David, F. R. (1995). **Strategic Management**. England wood Cliffs: Prentice Hall.
- Haugland, et al. (2011). **Development of tourism destinations: An Integrated Multilevel Perspective**. *Annals of Tourism Research*, 38 (1), 268–290.
- Mill, R. & Morrison, A. M. (1992). **The Tourism System: and Introductory Text**. New Jersey: Prince - Hall Intentional Inc. (21-23)
- Owen, R. E. & Other. (2000). **Sustainable Tourism Development in Wales: from Theory to Practice**. In *Tourism Management to Wards the NEW millennium*. Edited by Chris Ryan and Stephen Page. Amsterdam: Elsevier Science.
- World Tourism Organization. (2004). **Indicators of sustainable development for tourism destinations: a guidebook**. Madrid, Spain: World Tourism Organization.